

BEREDSKAP – 5.–7. TRINN

NÅR INFORMASJONEN IKKE STEMMER

Det har regnet kraftig i flere dager. Elven gjennom tettstedet stiger. På kort tid får Nora tre meldinger:

MELDING 1

En venn skriver: «Broen er stengt!»

MELDING 2

I en lokal gruppe står det: «Hele sentrum skal evakueres.»

MELDING 3

Kommunen skriver: «Elven stiger. Broen er foreløpig åpen. Følg med på kommunens nettside for oppdatert informasjon.»

Meldingene passer ikke helt sammen. Hva vet Nora nå? Hva vet hun ikke? Hva bør hun gjøre før hun deler informasjonen videre?

Informasjon kan være forskjellig

Når noe skjer, kan vi møte mange typer informasjon. Noe kan være:

BEKREFTET: Vi vet hvem informasjonen kommer fra, og den kan kontrolleres.

UBEKREFTET: Noen hevder noe, men vi vet ikke om det stemmer.

UTDATERT: Informasjonen var riktig tidligere, men situasjonen har endret seg.

FEIL: Informasjonen stemmer ikke.

UFULLSTENDIG: Noe er riktig, men vi mangler viktige opplysninger.

> Kan en melding være sann og likevel gi et feil bilde av situasjonen? Finn et eksempel.

Hva vet vi egentlig?

Se på denne meldingen: **«Det er masse vann ved skolen. Veien er sikkert snart stengt.»**

DET VI FÅR VITE

Det er mye vann ved skolen.

DET NOEN TROR

Veien blir snart stengt.

DET VI IKKE VET

Hva mangler vi? Når ble meldingen skrevet? Hvem skrev den? Hvor mye vann er det? Er veien faktisk stengt? Finnes det oppdatert informasjon?

> Bruk modellen: **DET VI VET → DET NOEN TROR → DET VI IKKE VET**

Bildet viser noe – men ikke alt

Et bilde viser vann over en vei. En elev skriver: «Nå er alle veiene inn til byen stengt.»

Bildet kan kanskje vise:

- én vei
- på ett sted
- på ett tidspunkt

Men bildet viser ikke nødvendigvis:

- alle veiene
- hvordan situasjonen er nå
- hva som skjer andre steder

Kan bildet bevise det? Nei. Informasjon kan være ekte og likevel ikke fortelle hele historien.

Tidspunktet betyr noe

Klokken 08.15

Kommunen skriver: «Broen er åpen.»

Klokken 10.05

Noen deler kommunens første melding: «Broen er åpen.»

Klokken 09.40

Politiet skriver: «Broen er nå stengt.»

Er meldingen fra kommunen feil? Den var ikke nødvendigvis feil da den ble publisert. Men nå er den utdatert.

Diskuter:

- Hvorfor er tidspunkt ekstra viktig når en situasjon utvikler seg raskt
- Hva bør vi sjekke før vi deler en melding?

Hvem sier det?

Dere ser fire meldinger:

«Skolen holder stengt i morgen.» – skolens nettside

«Alle må holde seg inne!» – ukjent konto

«Jeg har hørt at skolen kanskje blir stengt.» – en elev i en gruppechat

«Kraftig vind ventes. Følg råd fra lokale myndigheter.» – offentlig informasjon

Undersøk hver melding:

- Hvem står bak?
- Kan avsenderen vite dette?
- Er meldingen konkret?
- Kan informasjonen kontrolleres et annet sted?
- Hvem som sier noe, kan hjelpe oss å vurdere informasjonen.

> **Men avsender alene er ikke alltid nok.**

To troverdige kilder sier forskjellig

Kommunen – klokken 12.00

«Det er ikke nødvendig å evakuere området.»

Politiet – klokken 12.20

«Beboere i tre gater bes om å forlate området.»

Begge er offentlige kilder. Betyr det at én av dem må være upålitelig? Ikke nødvendigvis. Hva kan ha skjedd?

- Situasjonen kan ha endret seg.
- Politiet kan ha fått ny informasjon.
- Meldingene kan gjelde ulike områder.
- Den ene meldingen kan være nyere.

> Når kilder sier forskjellige ting, må vi undersøke tid, sted og sammenheng.

Så kommer et skjermbilde

I klassechatten dukker dette opp: «VIKTIG! Kommunen ber alle forlate området umiddelbart.» Det ser ut som et skjermbilde fra kommunens nettside. Men ingen har lenken. Hva gjør dere?

Mulige handlinger:

- [ ] dele det med alle med én gang
- [ ] gå til kommunens nettside
- [ ] spørre hvem som tok skjermbildet
- [ ] sjekke dato og klokkeslett
- [ ] lete etter samme beskjed hos andre relevante kilder
- [ ] skrive «dette er falskt» uten å undersøke

> Hvilke handlinger hjelper oss å finne ut mer? Et skjermbilde viser ikke alltid hvor informasjonen kommer fra eller om den fortsatt gjelder.

Hvorfor sprer vi informasjon?

En melding sier: «Drikkevannet kan være forurenset. Ikke drikk vann fra springen!»

Du vet ikke om meldingen stemmer. Men hvis den er riktig, kan den være viktig. Det skaper et dilemma.

Bør du dele med én gang? Diskuter:

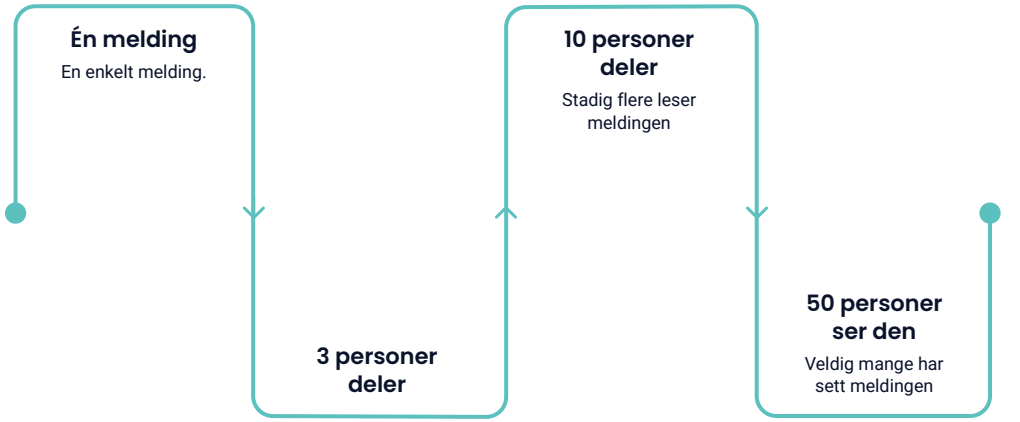
- Hva kan skje hvis du deler feil informasjon?
- Hva kan skje hvis du lar være å dele viktig informasjon?
- Hvor raskt kan du kontrollere meldingen?
- Finnes det en ansvarlig kilde du kan sjekke?

> God informasjonsberedskap betyr ikke at vi alltid skal vente lenge. Det betyr at vi prøver å kontrollere det viktigste før vi handler eller deler.

Når mange deler det samme

Ti personer deler: «Mobilnettet blir slått av klokken 18.»

Gjør det meldingen mer sann? Ikke nødvendigvis. Alle ti kan ha fått informasjonen fra samme opprinnelige melding.

Har vi fått 50 kilder? Nei. Vi kan fortsatt ha bare én opprinnelig kilde. Mange delinger er ikke det samme som mange uavhengige kilder.

Informasjon påvirker handlinger

En ubekreftet melding sprer seg: «Butikken kommer til å gå tom for mat i kveld.» Hva kan skje?

Mennesker blir urolige

Mange kjøper mer

Flere tror meldingen

Flere drar til butikken

Noen varer forsvinner

Diskuter: Kan informasjon påvirke situasjonen den handler om?

> Ja. Informasjon påvirker ikke bare hva mennesker tenker. Den kan påvirke hva mennesker gjør.

Hva trenger du å vite?

Dere får meldingen: «Vannet bør ikke drikkes.» Før dere bestemmer hva dere gjør, trenger dere mer informasjon. Lag spørsmål. For eksempel:

HVEM har sendt meldingen?

NÅR ble den sendt?

HVOR gjelder den?

HVA skal vi gjøre?

HVOR LENGE gjelder rådet?

HVOR FINNES oppdatert informasjon?

En god melding i en beredskapssituasjon bør hjelpe mennesker å forstå hva som skjer og hva de skal gjøre.

Informasjonen endrer seg

1 Klokken 10

«Det undersøkes om drikkevannet kan være forurenset.»

2 Klokken 12

«Koking av drikkevann anbefales i deler av kommunen.»

3 Klokken 16

«Rådet gjelder bare område A og B.»

4 Neste morgen

«Vannet kan igjen brukes som normalt.»

Arbeid i grupper. For hvert tidspunkt: Hva vet innbyggerne? Hva bør de gjøre? Hva er fortsatt usikkert? Hvilken tidligere informasjon gjelder ikke lenger?

Beredskapsinformasjon kan endre seg fordi situasjonen og kunnskapen endrer seg.

Lag et informasjonskart

En hendelse har skjedd. Dere får informasjon fra:

- en venn
- et bilde på sosiale medier
- kommunen
- politiet
- en lokalavis
- en gruppechat
- skolen

Lag et kart. For hver kilde: Hva kan denne kilden vite noe om? Hva kan den kanskje ikke vite? Hvordan kan vi kontrollere informasjonen? Kan informasjonen være utdatert?

Poenget er ikke å dele kildene i: «alltid til å stole på» og «aldri til å stole på». Poenget er å undersøke hva slags informasjon kilden faktisk kan gi oss i denne situasjonen.

Fire spørsmål før du handler

Nå samler vi strategiene. Når viktig informasjon kommer raskt, spør:

1

HVA VET JEG?

Hva er faktisk bekreftet?

2

HVEM SIER DET?

Hvor kommer informasjonen fra?

3

NÅR OG HVOR GJELDER DET?

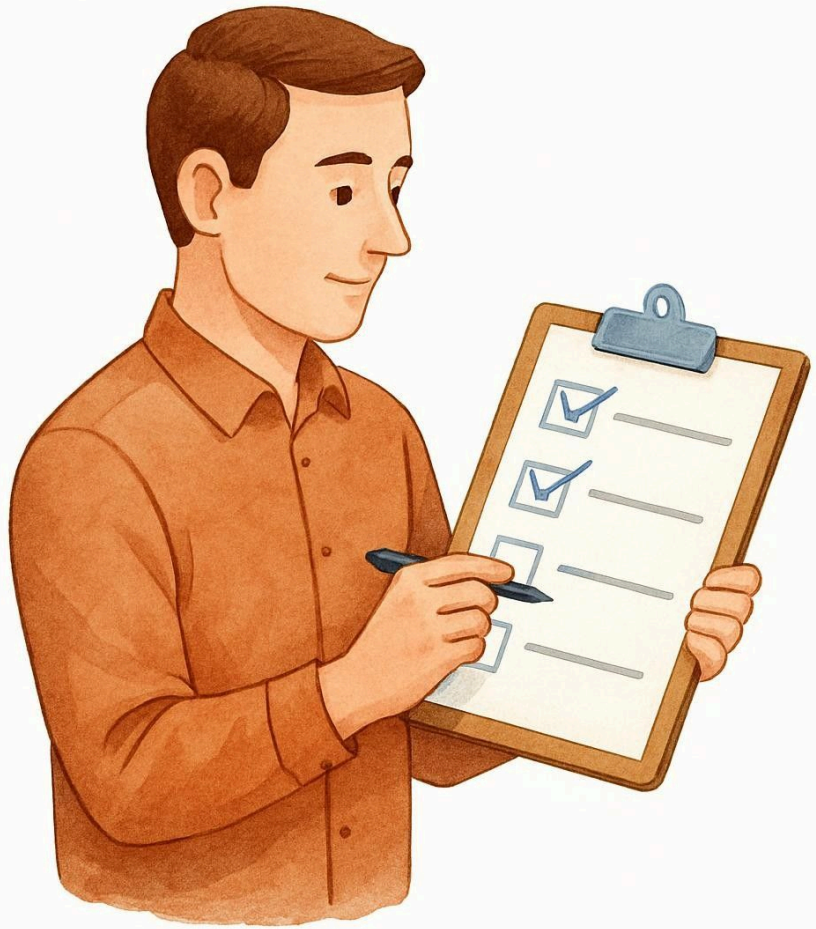
Er informasjonen oppdatert og relevant for mitt område?

4

KAN JEG KONTROLLERE DET?

Finnes det en relevant kilde som kan bekrefte eller oppdatere informasjonen?

Så: **HANDLE ELLER DEL** på grunnlag av det du vet.

Informasjonsvakta

Gruppen deres er informasjonsvakt under et kraftig uvær. Dere får én melding om gangen.

08.30

En elev skriver at skolen skal stenge.

08.40

Skolens nettside sier at undervisningen går som normalt.

09.10

Et bilde viser et tre over en vei.

09.20

Noen skriver at «alle veier er stengt».

09.35

Kommunen melder at én vei er stengt, men at andre veier er åpne.

10.15

Skolen melder at elevene skal avslutte skoledagen tidligere på grunn av værutviklingen.

For hver melding: Hva vet dere nå? Hva er usikkert? Hva bør kontrolleres? Har tidligere informasjon blitt utdatert? Hva ville dere sagt videre akkurat nå?

Skriv meldingen selv

Dere skal sende en kort melding til elever og foresatte. Dette vet dere:

- kraftig uvær pågår
- én vei er stengt
- skolen avslutter klokken 12
- bussene kan bli forsinket
- situasjonen kan endre seg
- skolen oppdaterer informasjonen på nettsiden

Skriv meldingen. Den bør gjøre det tydelig:
HVA HAR SKJEDD? HVEM GJELDER DET?
HVA SKAL DE GJØRE? HVA ER USIKKERT?
HVOR KOMMER NY INFORMASJON?

Bytt med en annen gruppe. Er meldingen tydelig nok til at dere vet hva dere skal gjøre?

Hva har du lært?

Fullfør:

- Bekreftet informasjon er …
- Ubekreftet informasjon er …
- Informasjon kan bli utdatert når …
- Et ekte bilde kan gi et feil inntrykk hvis …
- Mange deler betyr ikke nødvendigvis …
- Når to kilder sier forskjellig, kan jeg …
- Tidspunkt er viktig fordi …
- Før jeg deler viktig informasjon, bør jeg …
- Informasjon kan påvirke en hendelse fordi …
- God informasjon i en beredskapssituasjon bør …

Informasjonsberedskap handler ikke om å tvile på alt. Det handler om å kunne finne, forstå og vurdere informasjon slik at vi kan handle best mulig når noe skjer.

Fra informasjon til handling

Når noe skjer, kan informasjon komme raskt og forandre seg. Da kan vi bruke denne modellen:

1

STOPP: Ikke reager bare fordi en melding virker dramatisk.

2

FINN KILDEN: Hvem sier dette?

3

SJEKK TID OG STED: Når og hvor gjelder informasjonen?

4

SKILL MELLOM: Hva vet vi? Hva tror noen? Hva vet vi ikke?

5

KONTROLLER: Finnes det oppdatert informasjon fra en relevant kilde?

6

HANDLE OG DEL: Bruk den beste informasjonen du har.